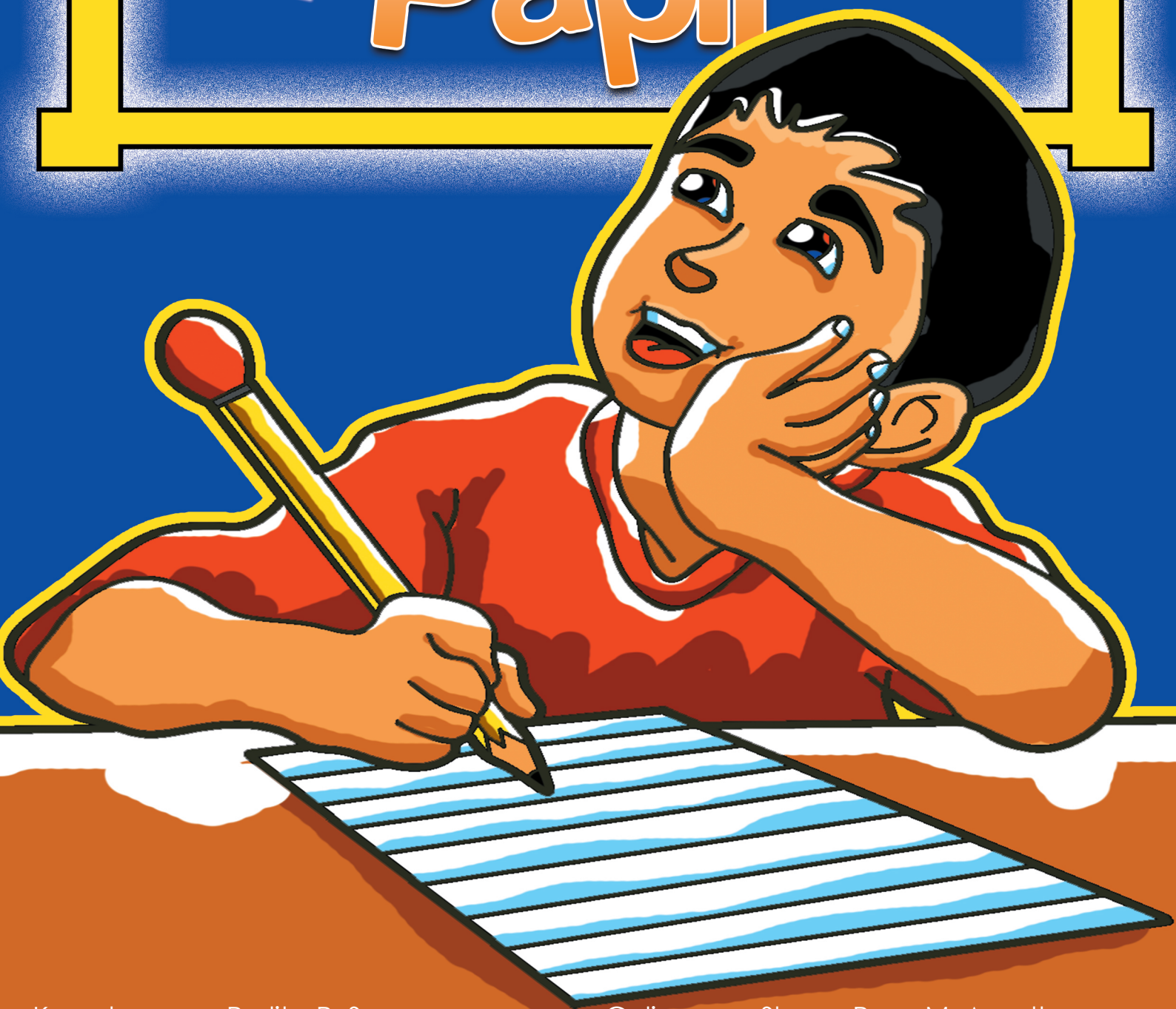

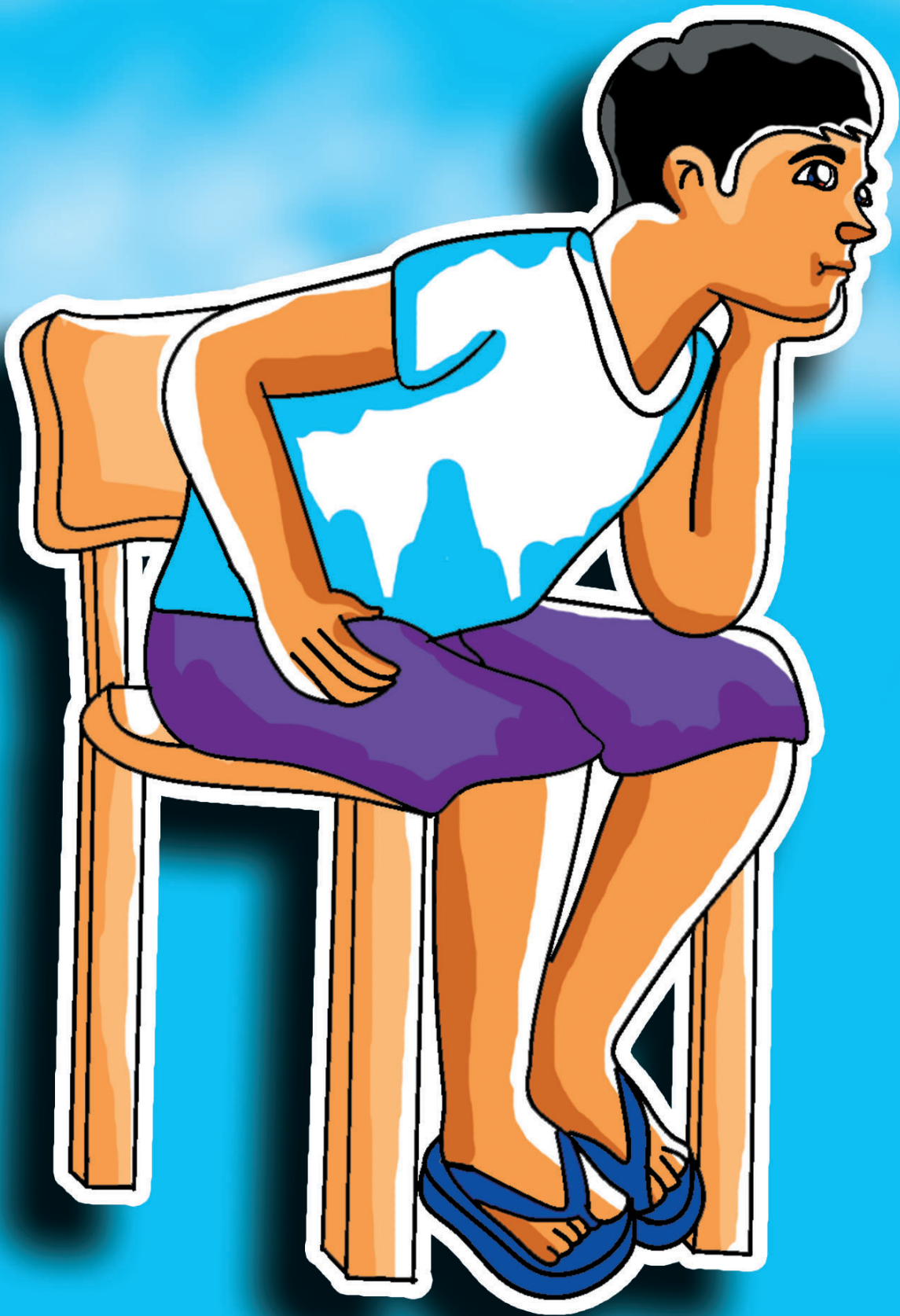
LEAPIS

at Papi

Kwentu neng: Perlita P. Supan
Ing mig-translate: Marietta L. Manayag
Ding mig-review: Cherry G. Vinluan EdD
Ruby M. Jimenez PhD

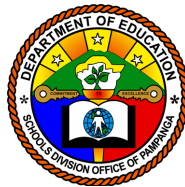
Gulis neng: Shane Reza M. Amath
Ding mig-layout: Erwin H. Iruma
Shane Reza M. Amath

Panuntunan ban Mabiaya

- *Apapakit ing lugud karing egana-ganang gewa ning Apung Ginu at Kayang grasya king kapamilatan ning pamagpapakit ulaga king pagasa ban ayabut ing tagumpe
ESP3PD-IVc-i-9*
- *Apapakibatan la ring kutang tungkul king tekstung abasa (kwentu) F3PB-Id-3.1*
- *Agagamit ing panlagyu king pamanyabi tungkul karing tau, lugal, at bage king paligid
F3WG-Ia-d-2*

DEVELOPMENT TEAM

Kwentu neng: Perlita P. Supan

Ing mig-translate: Marietta L. Manayag

Ding mig-review: Cherry G. Vinluan EdD
Ruby M. Jimenez PhD

Gulis neng: Shane Reza M. Amath

Ding mig-layout: Erwin H. Iruma
Shane Reza M. Amath

Learning Resource Manager:

Ruby M. Jimenez PhD
Education Program Supervisor
Learning Resources Management and Development Section

PAMPANGA

LAPIS

at

Papil

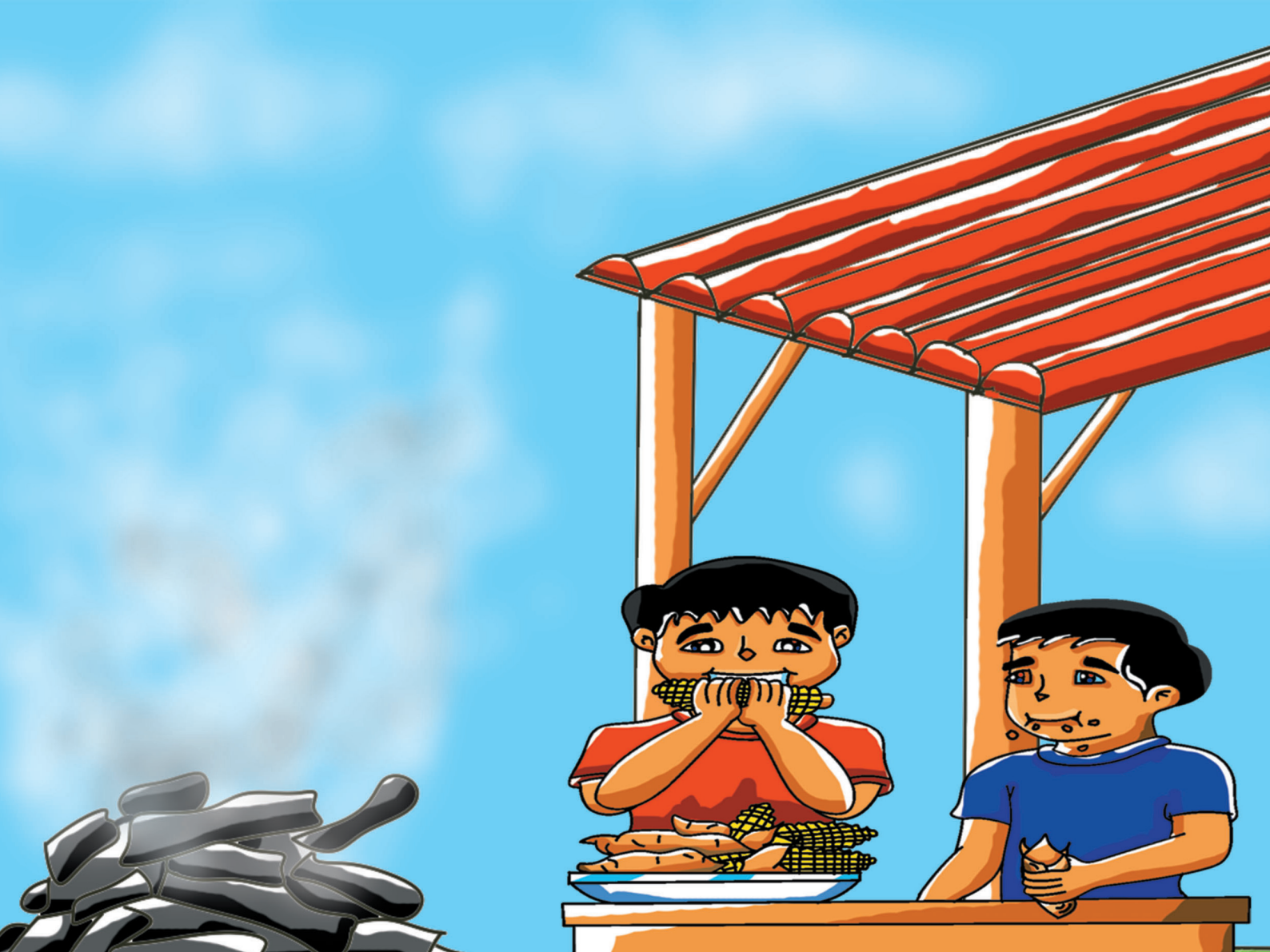

Aku i Pepe, taga-Pampanga at
menibat ku king kalulung pamilya.
Makatuknang king bunduk, alang
masaleseng dalan at alang kuryenti. Ali la
man meyari king pamagaral ding kakung
pengari. Pamanasik at pamanyutung mu
ing karelang obra.

King murang idad, maski kalulu, mengarap ku ring makapagaral. Sabi na pin ning kakung tatang, "Mamili ka, edukasyon o pamangan?" Bilang metung a anak, nanu ing agawa ku? Pero, pengaku ku karing kakung pengari na mipaltutu ing egana-ganang pangarap ku.

Istung sinlag ne ing aldo, sinyalis nang gumusal ban magobra. “Koyang Pepe, danupan ku pu,” nganang Lando. Lunus at lungkut ing panamdaman ku istung keyang sasambitan. Pilang pirasung kamuti at mais ing kekaming bakal ban mipasno ing gagalukguk a atyan. Kayarap ing mabuluk a asuk at bawu ning uling. Ala kaming agawa nune pibatan ing kasakitan at bawu. “Lando, ditak pang kapibabatan, minawa tamu rin king kasakitan.”

“Koya, maniwala ka pa bang minawa tamu king kasakitan? Imbis na lapis at papil ing kekatang tatalnan, oyni katambak a dutung at uling ing kekatang kayarap.” Eku akalingwan ing linyang sinambitan ning kakung kapatad. Linyang balamu tinaglus king kakung kaisipan at pusu. “Mayap ya ing Apung Ginu, kapilanman ali na katamu paburen.”

ULINGAN NANG DA LITA

Kayari ning patingapung pamagobra, oras na para muli. “Pepe, ala kung aibie ngeni, atin kayu pang utang,” nganang Da Lita, ing mikibandi king ulingan. “Koyang Pepe, ala tana namang penakitan ngening aldo?” “Wa, bumawi ta namu bukas,” ing kakung pakibat. Mekagawa kaming apat a sakung uling. Oneng atin yang utang i tatang, ala kaming penakitan. Muling mapagal bitbit ing kayalang pag-asa.

“O anak, mekeni na kayu, makayapag na ing apunan tamu. Pasensya na kayu, kamuti at kape mu ing apunan tamu. Pilan ne kasing duminggung alang obra i tatang yu. Ala na ku rin ayutangan king tindaan keni. Palmura at gulisak ing araranasan ku. Sasabe pa ing pamanyakit na salung tatang yu. Nung atin ku mung agawa, oneng ala talaga.”

“Ima, atin kayu pa pung agawa,”
ing kakung pakibat. “Nanung agawa
ku Pepe?” kutang ng ima ku. “Atin ku
pa bang agawa?” digdag na pa. “Ima,
Tatang, payagan yu ku pung magaral
king balen,” buung pusu at tapang kung
inyad karing kakung pengari.

Keni migpaiwatig ya i Tatang king kayang pilubluban king kakung anyawaran. “Anak, makananu kang magaral ala tamung pera? Ika mu ing asaan kung sumaup kanaku. Atiis mu bang akit ing pamilya mung alang apangan? Kumabsi ka ba king edukasyon nung danupan ya ing kekang dungos?” Metung mu ing kakung pekibat, “Tang, edukasyon pu ing pakibat king gagalukguk tamung atyan.”

Keni ya mipasaldak inawa i Tatang, dandam ing mwa. At aku naman sigi pa rin king kakung pilubluban ing kakung nasa. "Ala tamung balu anyang mipanganak, idala tamu pu ba angga potang tumwa? Ali tamu pu ba gawang paralan ban maputut ine? Sukuan tamu pu ba ing mitatagan a pagasa, ing aryan ing pamagaral?"

“Nung ali ku pu maging matapang at magsipag king pamagaral, abe-abe tamung maging biktima ning keyalang belwan king bie, alang balu kabang bie a tatali king kekatumung pangatau.” Balamu ring amanung deni kusang linwal king kakung asbuk a mibugnus king utus ning kakung pusu’t panamdaman. Bukud mu ing sulu at paritan ing piping saksi king kekaming pamisabing masinsinan.

Kinabukasan, bigla yang linapit kanaku i Tatang. Tatalnan ne ing metung a lapis at papil. “Anak, oyni ing lapis at papil.” Keni biglang mibulus ing kakung lua, lua ning pasasalamat. “Tang, papayagan yu na ku pu bang magaral?” “Pasensya na ka anak, nung meging mataloti kami. Mataloting magaral, uling tatakut kaming alang apakan kekayu.” Kinawul keng matigik i Tatang ku. “Tatang, magaral ku pung masalese.”

Linapit ya kaku i Lando. Sabe neng inabut ing lumang bag at tsinelas. “Koya, para ya iyan keka, rigalu ne kakung Darang Josie. Balu ku mas kailangan mu la reni. Balu ku malwat na kang bisang magaral.” At dinatang na ing ustung pagkakataun at oras. Metung mu ing linub king kakung isipan anyang oras ayta, “Salamat Ginu ko, Ika ing kakung sikanan at sandata.”

Maski makananu kasakit ing sitwasyun ku king bie, ali ku mewalan pagasa. Ali mu para king sarili kung kapakanan, nune para king kakung pamilya. Migit king egana-gana, buung pusu kung magpasalamat king Apung Ginu. "Ikayu pu ing mas makakilala kanaku. Marakal man pagsubuk ing dintang, ali Mu ku pu likwan. Nune inaplus Me ing kakung pusu at pangataw," ding anyawaran at pangadi ku king kekatamung Mayupayang Dios.

King datang a pamagaral king iskwela, labing-apat na ku a idad, magumpisa ku pa king mumunang baitang. Nanuman ing maging panlalawe ra kanaku, e maging sumbagal iti. Kalupa na ning meging ugali nang Boyong, ing kakung kasing idad. "Pepe, balita ku magaral ka king pasukan. Mag *grade one* ka kano? Maniwala ka kaku, kalyan da kamu, purus busit kanyan ing gawan da keka." Ali ke petulan i Boyong, lalu na ku mung pepatapangnan.

Dintang na pin ing pekapanenayan kung aldo, aldo ning pamagpalista king iskwela. Atin metung a pengaring mekasabi kekami. “Da, lupang mali ya pu ing pintalan yung pila. Ken pung sumangid ing pila para kareng *high school*.” King sitwasyun ayta mekaramdam kung lunus kang Ima ku. “Da, pengari na ku pung Pepe, king mumunang baitang ya. Atiu kami pu king ustung pila, dakal pung salamat king paganaka.”

Kaybat ning makabang aldong ginugul ku king iskwela, adwang oras a pamaglakad payuli papunta king kekaming bale. Balamu mengapatakam ku karing dadalanan kung tindaan. Oneng ala kung perang panyali, migpyak na ku mu. Sabi ku pin, "Makasali ku rin datang ing aldo." Kayagnan ning danup, mesira ya pa ing luma kung tsinelas. Mepigtas ya man ing kakung tsinelas, tuluy ku pa rin king pamagaral.

Karas king bale, sinalubung ya kekami ing gulisak nang Da Marta, tintera king kekaming lugal. "Oy, Maria! Mamayad na kayung utang! Dumine na ko man! Akwa ye pang pepagaralan i Pepe, ni pamangan ala kayu! Ali ku mekapagpigil at mekibat ku, "Da Marta, pasensya na pu kareng utang mi. Abayaranan da kayu rin pu at aku mismu ing manabut pu keka."

Kayari ming minapun, lalawen ke ing kabilugan ning bulan kabang makalukluk ku king paburitu kung luklukan. Nganang tatang, ing Apung Ginu kanu makatuknang ya king bulan. Iya kanu ing mamye sala king madalumdum a paligid. “Kaluguran ming bulan, obat ating kalulu at mangakwintang tau? Ali ba pweding pante-pante na mo ban masaya la ring egana-gana? Ban ala nang pate at kasakitan king bie.”

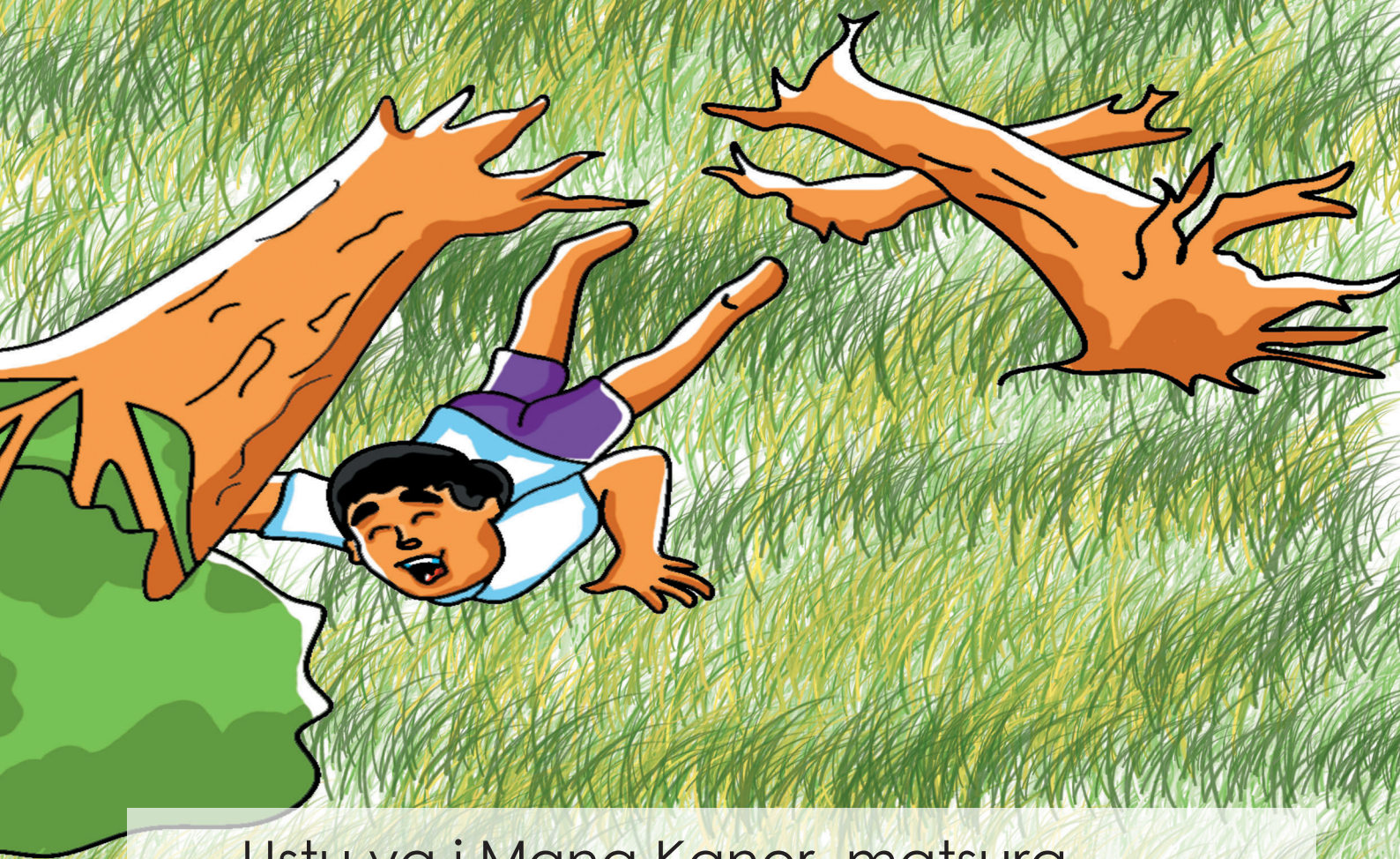
Dinatang ing mumunang aldo ning pamaglup king iskwela. King idad a labing-apat, ngeni ku pa mekatuklu king iskwela. Adwang oras ing lakaran ku. Lumipat ku king mabilis a agus ning danum king ilug. Lakaran ke ing pekamakabang tete na gawa king kwayan. Panikwanan kung miras king purmeru kung klasi king iskwela. Ing egana-ganang ini payuli ning kakung edukasyon. “Ala talagang dalang masakit karing taung dakal a pangarap.”

King lunus ning Apung Ginu, miras ku king mumunang klasi. Keni tunggal-tunggal kaming migpakilala. Anyang aku na ing meyawus, tinikdo ku. Lebanan ku ing kakung nerbyus at migpakilala kung buung pusu. "Mayap a aldo kekayu, aku i Pepe Dela Cruz, labing-apat a idad, menibat barangay Pulong Gubat. Masaya kung akilala da kayu, kanakung mestra at kaklasi."

Kayuli king bale, mabilis kung miniblas at minta king gubat ban manyutung. “Mayap a gatpanapun pu Mang Kanor, manyutung ku pu ngeni.” Metung a babala ing sinabi nang Mang Kanor kaku. “Matsura ing panaun Pepe, delikadung manyutung king gubat.” “Mingat ku pu Mang Kanor king pamanyutung,” ngakung sinabi.

Ustu ya i Mang Kanor, matsura pin ing panaun. Masikan ing bulus ning uran at angin. Ditak-ditak lang mitutomba ring mangaragul a pun. Bukud mung panalangin king Apung Ginu ing mitatagan kung pagasa. “Ima, Tatang, sopan yu ku pu, daraya ya pu ing kakung gamat!” gulisak ku kabang titiisan ing kaplas. King kamalasan, mipatanan ku king maragul a pun, medurug ya ing darala kung palang. Ing kakung wanan a gamat mituluyan yang meputut.

Mewalan kung male tau kabang bubwat na kung Mang Kanor, gamit ing saku na binalut na king kanakung katawan. Dela na ku king ospital ning balen. Agad belita nang Mang Kanor karing kakung pamilya ing milyari. King kakung pangakera, metung a pamilyar a bosis ing kakung dindam. "Pepe, kaluguran kung anak, nanu ing milyari?" kutang nang Ima. Ala kung apakibat, migpyak kumu king sobrang sakit.

King gulut ning balang kapalyarian ating aral a lalakwan. Balaku ala nang mas masakit pa king kayalang belwan. Ing akit mung mas kalulu pa king dagis ing kekang pamilya. Atin pa pala, ing akit mung mapututan kung wanan a gamat. "Anak, ali ka man magsalita panamdaman ku ing kekang pighati." "Pagkalungkutan mi ing milyari keka anak ko." "Ginu ko, bakit?" pamagmakalunus ning metung a imang malulunud king kalungkutan uli na ning milyari.

Karas ng Tatang kinawul na kung matalik. “Ginu ko, obat ing anak ku pa? Obat iya pa? Pweding aku namu sana ing mipututan! Egana-ganang pagsubuk at kasakitan ing daranasan ning kakung pamilya. Atin pa bang kasunod? Obat ali Me sinopan? Obat peburen Me? Iya namu ing mitatagan ming pagasa king bie. Ing bukud mung mamuu king kekaming pangarap, tuluyan me pang bewasan.”

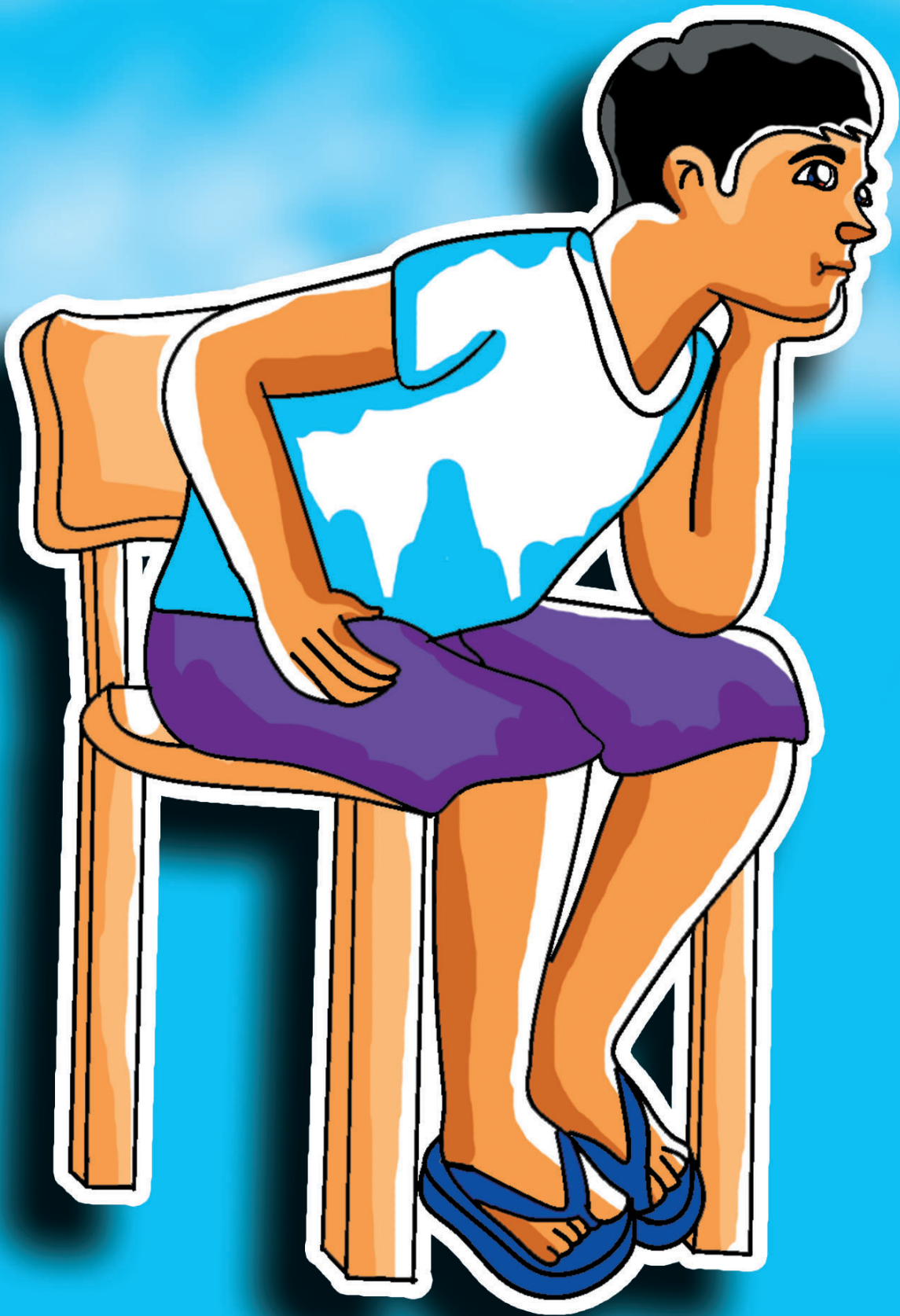
Milabas ing pabulan, kinayap ya ing sugat ning wanan kung gamat. Maski atyu ku king bale patuluy ku pa ring magaral. Bukud mu ing paritan ing magsilbi kung aslagan king dalumdum ning paligid. Alang trahedyang mamigil king kakung pamagaral at pangarap. Mebawasan ya man ing parti ning kakung katawan, buu pa rin ing kapanwalan at lalung megsipag king pamagaral. Ing kekatamung bie balamu wari metung yang aslag ning paritan. Maski aslag ing bibye na nini, ating dalumdum a manenaya.

Kinabukasan, aldo ning pamanyubuk king iskwela. Maranun kung migising ban lungub. Kabungad ku king pasbul makalawe la ngan king wanan kung gamat. “Nanu ing milyari king gamat nang Pepe, bakit putut ya?” bulungan da ring kakung kaklasi. King pagkakataung ini, ali lunus king sarili ing kakung aramdaman. Nune pamagpasalamat king Mayupayang Ginu. Meputut ya man ing kakung wanan a gamat, pero buu pa rin ing kakung pamagsumikap king pamagaral.

Kadatang ning mestra ku, ikami ngan mekaramdam keng takut. Ing kekaming pamanyubuk ing pamanyulat lagyu king pisara. Aku ing tawling meyawus ban sumulat. Kabang pupunta ku king pisara, bigla keng aganaka i Tatang ku. Anyang anak kami pa ning kakung kapatad, ing kutang ku palagi, “Kapilan ke kaya asulat ing kakung buung lagyu king papil?” At king mumunang pagkakatawun, asulat ke ing buu kung lagyu. “Pepe Dela Cruz,” binasa keng atin buung pagmaragul.

TUNGKUL KING SINULAT, KING MIG-TRANSLATE, KARING MIG-REVIEW,
KING GINULIS, AT KARING MIG-LAYOUT

PERLITA P. SUPAN:

Kasalukuyang tuturu king
Laug Elementary School,
Laug, Mexico, Pampanga
anting Teacher III

MARIETTA L. MANAYAG:

Kasalukuyang tuturu king
Sto. Domingo Elementary School
Sto. Domingo, Minalin, Pampanga
anting Master Teacher II

CHERRY G. VINLUAN EdD:

Education Program Supervisor - Filipino
MTB-MLE-in-Charge
Schools Division Office of Pampanga

RUBY M. JIMENEZ PhD:

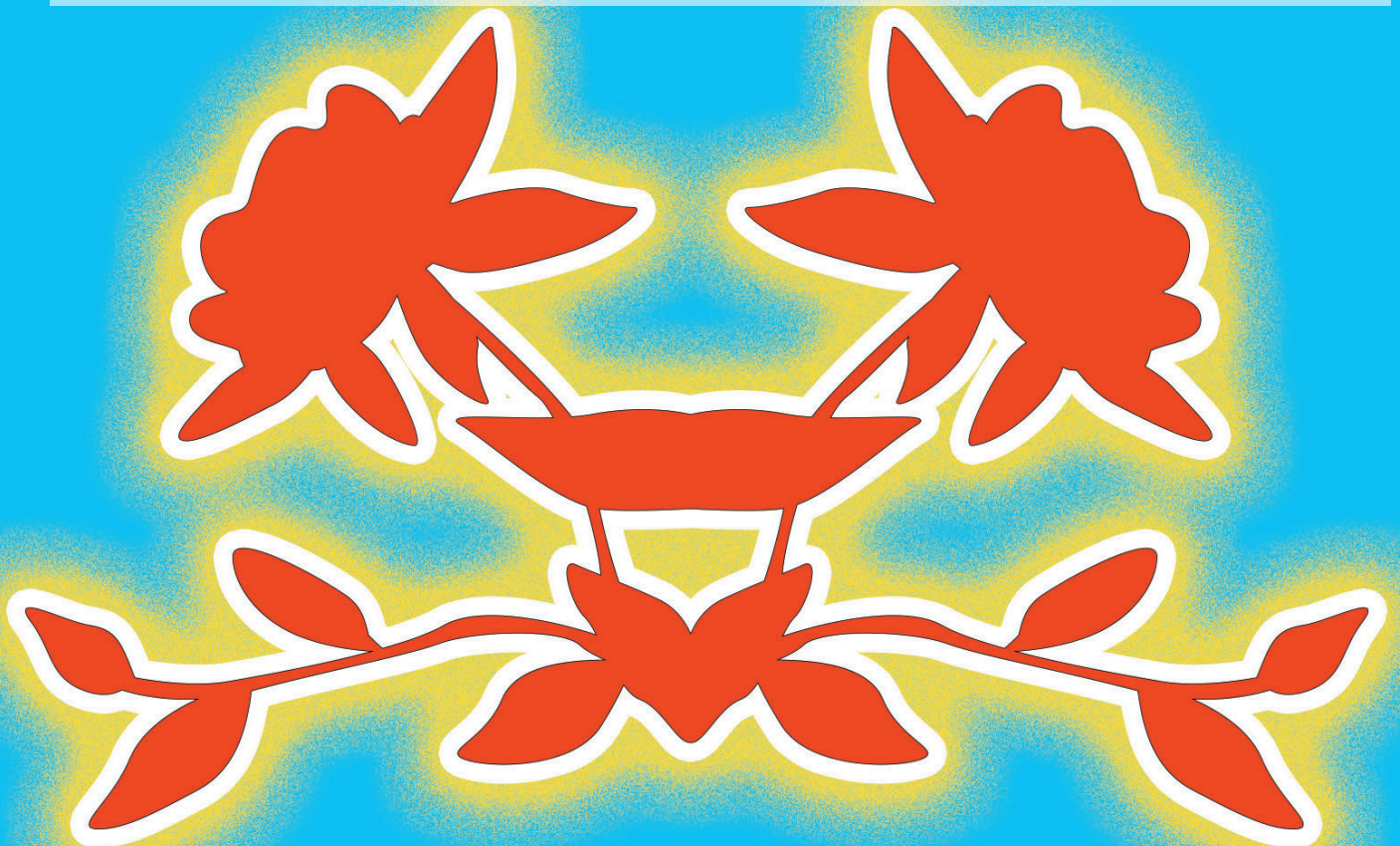
Education Program Supervisor - LRMDS
Schools Division Office of Pampanga

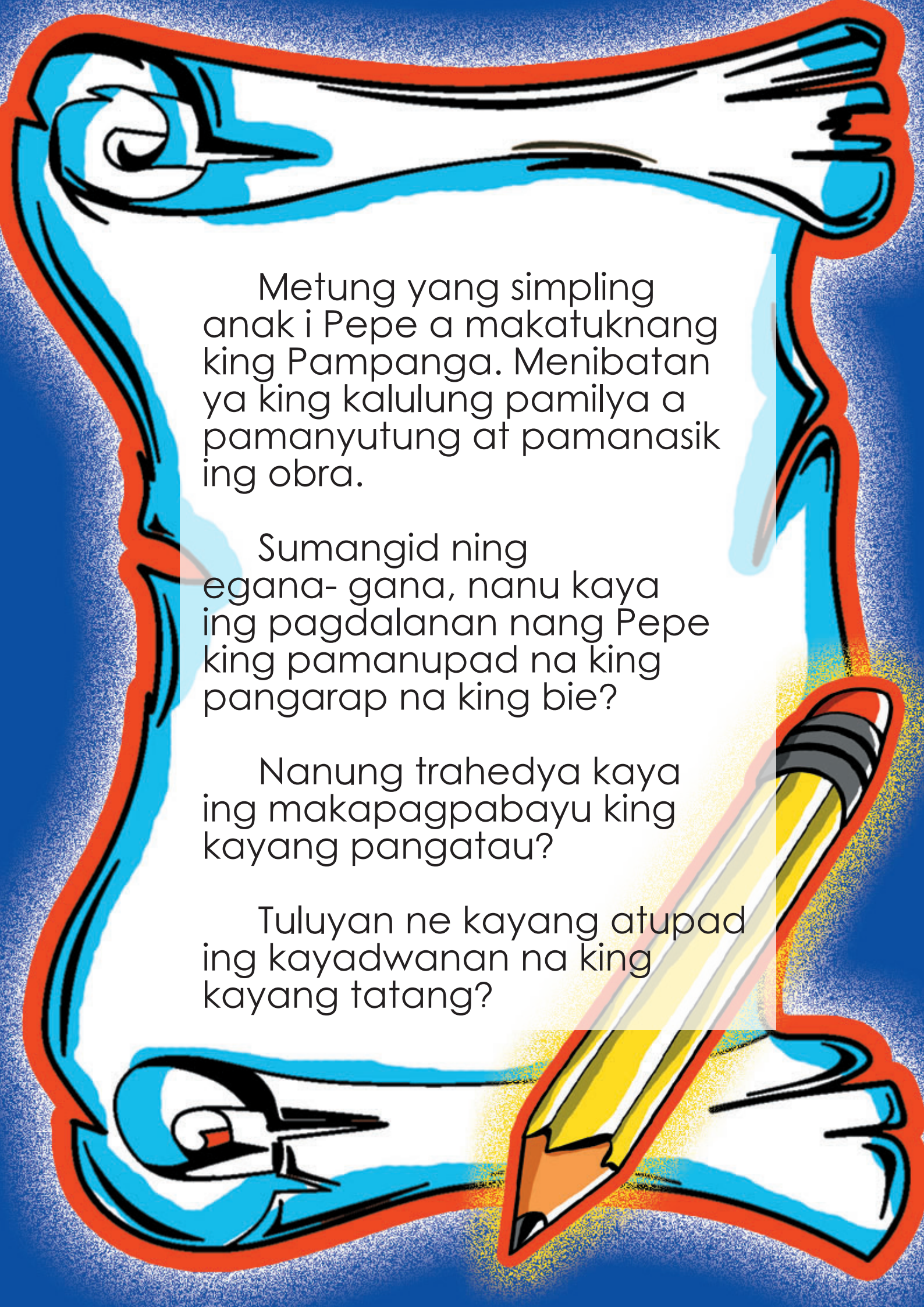
SHANE REZA M. AMATH:

Kasalukuyang tuturu king
Gerry H. Rodriguez High School,
Divisoria, Mexico, Pampanga
anting Teacher I

ERWIN H. IRUMA:

Kasalukuyang tuturu king
San Basilio High School
San Basilio, Santa Rita, Pampanga
anting Teacher III

Metung yang simpling anak i Pepe a makatuknang king Pampanga. Menibatan ya king kalulung pamilya a pamanyutung at pamanasik ing obra.

Sumangid ning egana- gana, nanu kaya ing pagdalanan nang Pepe king pamanupad na king pangarap na king bie?

Nanung trahedya kaya ing makapagpabayu king kayang pangatau?

Tuluyan ne kayang atupad ing kayadwanan na king kayang tatang?